

БОРИСЛАВ БАНОВИЋ,
ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
ЗА ОДБРАНУ
СКУПШТИНЕ
СЦГ

Основне војне функције и даље се обављају на начин који је потребан и пожељан. Задивљујућа је спремност тих људи да се жртвују, да у лошим условима квалитетно раде свој посао, али се показује, и у јединицама на терену јасно види шта значи кашњење у реформама. Све је мање резерви и унутар друштва и унутар Војске. Заиста је штета што они који су руководили реформом и политички нијесу више допринијели. Само податак да смо у посљедњих пет година промијенили пет министара одбране указује да ту недостаје шири друштвени консензус, политички консензус у односу на систем одбране, ВСЦГ и у односу на реформу која треба да се спроведе.

КОНСЕНЗУС ПРЕДУСЛОВ ЗА РЕФОРМУ

свим горућим и важним темама из система одбране, Војске и друштва, о реформи, аферама, законима, али и о политици која наткриљује све то, разговарали смо са Бориславом Бановићем, председником Одбора за одбрану Скупштине Србије и Црне Горе.

Господине Бановићу, које су надлежности Одбора за одбрану Скупштине СЦГ, на чијем сте челу?

– Као што је уобичајено за парламент и његова радна тијела, и наш одбор има дефинисане надлежности, првенствено у области доношења закона и контроли рада извршне власти, односно спровођења утврђене политике. То су два основна праваца нашег дјеловања. Чињеница је да структура државне задједнице опредјељује обим наше функције у много чему. Њене надлежности су управо највише у области одбране и Војске, тако да је наш одбор један од оних који би требало да има и највише послана и значајну функцију међу одборима у Скупштини. Нажалост, у законодавној области нијесмо имали много послана у ову годину и по дана откако је формиран, јер у том дијелу процес ре-

форме касни. Нијесмо имали расправу о кључним законима из области реформе одбрамбеног система, Закона о одбрани и Закон о Војсци. Међутим, имали смо расправу о већем броју билатералних споразума Војске, Министарства одбране и СЦГ са другим земљама и међународним организацијама. Та надлежност била је и основа нашег рада у протеклом периоду.

Морам рећи да смо ми ту, у ствари, били пионери на неки начин. Чињеница је да је и у ранијим државама, СФРЈ, СРЈ, постојао Одбор за одбрану и безбедност. Међутим његова улога и значај нијесу били такви какви би требало да буду. Не могу рећи ни да је и наш одбор ријешио све те проблеме, али се ми заиста трудимо и тежимо ка бољем, за разлику од једнолагтичких система где то није могло бити изражено. Ми смо се у протеклој години, посветили постављању наше обуке и наших компетенција на виши ниво. Сада радимо на нормативном узвршењу функције надзора и контроле, а и оперативно и практично покушавамо да одрадимо све што је потребно, што је квалитативан помак у односу на ранији период, али то није доволно да би могли рећи да Скупштина, па и наш одбор, у пуном смислу испуњавају своје обавезе и надлежности.

Зашто се у надлежности Одбора не налази и безбедносна функција?

– Зато што је безбедносна функција у надлежности држава чланица. Београдским споразумом, касније Државном повељом, државној заједници пренијета су у надлежност питања одбране, али не у цјелисти. Један мањи дио, као што су то цивилна заштита и цивилна одбрана, остао је да се регулише искључиво на нивоу држава чланица. Већи дио система одбране је, ипак, у надлежности државне заједнице и због тога је функција нашег одбора ограничена само на оно што је у надлежности нашег парламента и ДЗ, док на нивоу држава чланица, у парламенту Србије и Црне Горе, постоје одбори који се баве питањима безбедности у ширем значењу, али у ужем значењу у односу на полицију и безбедносне структуре. На нивоу заједнице нема савезне полиције, као што је то било некад, и безбедносних структура, осим одбрамбених. Постоји сегмент служби безбедносне агенције, Војнобезбедносне агенције и сличних служби у Министарству спољних послова, што чини ужи безбедносни аспект на нивоу државне заједнице, а њега покрива Комисија за контролу служби безбедности, формирана посебним Законом у нашем парламенту.

Разматрање Закона и других аката о питањима која се односе на Војску СЦГ један је од тежишних задатака у раду Одбора. Тренутно је у јавној расправи неколико веома важних законских приједлога, као што су Закон о одбрани, Војсци, службама безбедности. Када ће се ти закони наћи пред Скупштином државне заједнице?

– Не бих смио да одређујем нове рокове, јер је то у надлежности Министарства одбране, а имам и дозу опреза. Ти закони нама још нијесу упућени. Они се још налазе у структурама Министарства одбране и разрађују се. Била је прелиминарна расправа, али не у Скупштини, него у МО почетком јесени. Показало се да постоји одређени број питања и дилема унутар самог Министарства. Присуствовао сам једном дјелу тих расправа и чуо да постоје различита виђења, тако да се сада ради на свођењу и усаглашавању отворених питања. Претпостављам да је други разлог

у недавној изјави министра одбране да се можда ипак чека на стратешке документе који недостају – *Стратеџијски преглед одбране и Војна доктрина*, којима ће такође бити дефинисана основна питања одбране, како би се те дефиниције касније операционализовале *Законом*. Претпостављам да су то два основна разлога због којих у Скупштини нијесмо добили *Нацрт закона*, иако је још прошле године министар прогнозирао и најављивао да ће *Закон* бити усвојен крајем 2004. или почетком 2005. године. Међутим, то још није урађено и то је један од проблема.

Колико недостатак Закона и других нормативних аката и њихово споро доношење кочи спровођење реформе система одбране?

– У тој области постоје још важећи закони, али је нека њихова решења вријеме поништило. Она се не уклапају у реформу и на неки начин је успоравају. Знам да је питање рационализације могло бити много боље спроведено да су у Закону постојала нека боља и примјеренија решења и поводом отпуста, и приликом пензионисања и многих других ствари које су се могле раније решити. Искрено мислим да се не може тражити алиби за кашњење у процесу реформе. Ми смо у последњих 10-15 година многе ствари радили на основу политичке и политичких решења, покушавајући да нађемо компромис, некада и погрешан, често и мимо закона, па је, чини ми се, недостатак закона постао алиби за кашњења и неодлучност. У сваком случају закони су неопходни и пожељно је да се на основу њих доносе одговарајуће одлуке. Тада ће све бити много регуларније и јасније.

У процедури је и Нацрт закона о демократској и цивилној контроли Војске СЦГ, који су припремили експерти Центра за цивилно-војне односе, уз подршку Мисије Оебса у СЦГ. У чему је суштина тог новог закона?

– Одбор је иницијатор и носилац тог посла и Закон се припрема под покровитељством Одбора. Ми смо заједно са Оебсом формирали радну групу у којој су представници тих институција, али и представници Управе за одбрану Србије, Управе за одбрану Црне Горе и Министарства одбране. Сада смо у завршној фази. Са радном верзијом тог закона ускоро ћемо изабрati пред Одбор и ширу јавност. А онда очекујемо да се укључи и стручна јавност: факултети одбране, институти права, невладине организације. Дакле, то није завршна верзија, већ радна која тек сада иде у расправу и процедуре и ми очекујемо даља унапређења.

Оно што је најважније и чему се надам, као предсједник Одбора, а и зато што сам са својим колегама подржao израду овог закона, јесте управо то да дефинишемо и формализујемо улогу учесника у демократској цивилној контроли. Ми ту немамо развијену праксу, а ни традицију као неке друге земље. Постоје земље које уопште немају ни пословнике, ни законе, ни правилнике цивилне контроле, него је спроводе на основу сопствене традиције. Примјера ради, у Финској су нам рекли да немају никакве писмене документе који регулишу овај проблем. Ипак, у попа ноћи посланик или неко друго надлежно лице или представник политичке институције може да зове и да тражи најстроже чувану информацију, а одговорни за то дужни су да је дају, што је тековина традиције коју ми у овој области немамо.

С друге стране, немамо ни одређене прописе као други. Потошто је за све ово потребно вријеме, ми смо схватили да је нужно да имамо бар ту једну одредбу и она је у Уставној повељи, где стоји – да је Војска под демократском цивилном контролом. У нашем скупштинском пословнику донекле је разрађено, али опет уопштено, како се та контрола спровodi, а ту су и закони о којима

ма говоримо. Постоје неке институције демократске цивилне контроле у Закону о Војсци и одбрани, али су оне већ превазиђене и недовољне и због тога смо одлучили да појачамо улогу и позицију свих учесника демократске и цивилне контроле и да тако помогнемо Парламенту, Министарству одбране, Савјету министара и ВСО да дефинишу своје улоге.

Шта је све предузето да Одбор може спроводити квалитетну парламентарну контролу, како му то постојећа законска регулатива омогућава? Да ли сте задовољни степеном коришћења те могућности?

– Прво смо радили на нормативном изграђивању наше позиције контролне функције и њеном утврђивању у Закон, друго је паралелни покушај у пракси. До сада смо одржали 16 састанака, ако не гријешим, сваког мјесеца једну сједницу Одбора, на којима смо расправљали о одређеним питањима из ове области, било да су то споразуми и акти, законски или уговорни, били да су извјештаји о раду Министарства или извештаји о раду у Војсци. Мислим да су почетни кораци вељано направљени. Први пут у историји Војске обишли смо јединице као парламентарци, тако да је то за нас искуство и сазнање више које се не може учити из текстова, већ се мора доживјети. Морамо и ми неке ствари засновати на личном искуству и схватити где смо гријешили и шта може да се унаприједи. То је корисно и за рад Министарства.

Било је пропуста у комуникацији Одбор-Министарство. Рано је још речи, али чини ми се да су неке ствари кренуле уреднијим током с доласком новог министра одбране и надам се да је то назнака неке боље праксе која би била у обостраном интересу. Сигуран сам да се многи проблеми у МО, и неке афере које су се додигиле, не би испољили онако како јесу, да су тај однос и демократска контрола били боље уvezani и да је шири круг људи и институција имао увид у то што се ради. Онда би било мање простора за грешке, намјерне и ненамјерне, и у Министарству и у Војсци.

У неколико наврата представници Одбора имали су прилику да непосредно сагледају услове у којима живе и раде припадници Војске СЦГ. Посљедња посјета јединицама Војске била је у марту ове године, у Копненој зони безбедности. Каква су запажања и утисци парламентараца након тих посјета и када ће представници Одбора, како се то војничким речником каже, поново на терен, у парламентарну контролу?

– Осим задовољства што смо остварили комуникацију са војницима и старјешинама и непосредан увид у ситуацију, мада се то не може у потпуности стећи на основу двије, три посјете, остаје утисак забринутости због стања у коме је систем одбране у целини, а посебно Војска. Није никаква тајна да ту има великих проблема: материјалне, егзистенцијалне природе, са борбеном готовошћу, опремљеношћу, са средствима логистике и средствима за рад. Међутим, оно што оставља драгоцен и охрабрујући утисак јесте да све те тешкоће у којима се налази Војска нијесу утицале на основне војне функције. Оне се и даље обављају на начин који је потребан и пожељан.

Задивљујућа је спремност тих људи да се жртвују, да у лошим условима квалитетно одраде свој посао, али се показује, и у том јединицама на терену јасно види, шта значи кашњење у реформама. Колико је болно смањење са 90.000 људи, колико је било у доскорашњем периоду припадника Војске, на 40.000, како то изгледа кад нема финансијских средстава за оправку оружја и технике. Показује се колико је штетно што нијесмо неке реформске кораке урадили прије три-четири године, него смо их због разних околности, и ван и унутар Војске и унутар система одбране, дакле, због политичких и одбрамбених околности, остављали и одлагали. Сада их је по мојој оцјени теже ријешити. Све је мање резерви и унутар друштва и унутар Војске и заиста је штета што они који су руководили реформом и политички нијесу више доприњели. Само податак да смо у посљедњих пет година промијенили пет министара одбране указује на то да ту недостаје шири друштвени консензус, политички консензус у односу на систем одбране, ВСЦГ и у односу на реформу која треба да се спроведе. Јер је управо такав консензус – предуслов за реформу.

Каква је сарадња и комуникација Одбора са Министарством одбране СЦГ?

– И у периоду док је био министар Давинић, ми смо имали одређену сарадњу. Он је присуствовао сједницама Одбора и редовно нас информисао о раду Министарства одбране. Али смо са друге стране имали периоде када нијесмо добијали одговоре на постављена питања. Тражимо документ, тражимо извјештај или информацију о активностима Министарства и Војске и то не добијемо, да би се сада поново комуникација побољшала. Не бих само на основу мјесец дана давао неки суд, али се може рећи да је почетак добар.

Да ли је Одбор био обавијештен о плавним Министарства одбране за набавку велике количине опреме од "Производње Миле Драгић" из Зрењанина? Шта је Одбор конкретно предузео на расvjетљавању те афере?

– Што се тиче питања набавке, Одбор, нажалост, није био обавијештен. Изостало је управо оно што смо тражили од почетка, од када смо формирани – да нас Министарство информише

ХАШКИ ОПТУЖЕНИЦИ

Одношења Закона о сарадњи са Хашким трибуналом у Министарству одбране и ВСЦГ разрађени су механизми, надлежности и одговорности за ту сарадњу. Између осталог, сваки старјешина одговоран је да се у објекту који је у његовој надлежности не крију оптужена лица.

Задатак ВБА је да утврди да ли то неко ради тајно, тачније, да ли у војним објектима прикривају оптужене или им пружају било какву врсту подршке. У априлу 2003. године, по наређењу тадашњег министра одбране, спроведена је детаљна истрага и није се дошло до података, нити до било каквих индиција да се у војним објектима крију оптужени, а ни до тога да су припадници Војске на било који начин укључени у њихово скривање.

Од 2003. до сада било је много изненадних контрола војних објеката и нема индикативних података. Предузимане су и контроле на основу података добијених од различитих структура, које су у једном случају нису биле оправдане. Зато тврдимо да се нико од хашких оптуженика не крије у војним објектима и да припадници Војске нису укључени у њихово прикривање.

Напомињем да пензионисани официри нису више у надлежности ВБА, али у нашем раду нисмо дошли до података да је неко од њих укључен у скривање хашких оптуженика.

о свим активностима у његовом раду и раду Војске. Свакако да су једна од значајних активности и планови набавке опреме. У њима се јасно види како се остварује и политика реформе и политика одbrane. То је уобичајени вид контроле у другим земљама, али нажалост не и у СЦГ. Ми нијесмо имали увид у набавке, постављали смо питања усмено министру о томе шта се ради, али нијесмо добијали прави одговор.

Када се сама афера десила, ја сам као предсједник Одбора тражио да се достави информација, а добили смо је прије двадесетак дана. То је више него дуг период, за то нема оправдање. Ми из Одбора нијесмо ушли у политизацију тог случаја и додавања непотребних негативних ефеката, који су се чули у јавности, него смо на прави начин сачували функцију коју Одбор треба да има и његов однос према таквим и сличним стварима. На нама је да полако, али студизно сагледавамо проблем, јер ми нијесмо инспекционски и извршни орган, а ни судски, него само политички. Ми треба да се опредијелимо и утврдимо да ли је ту било пропушта у спровођењу и извршавању законских процедура. На нама је да проценјимо и да ли су те процедуре добре. Стекао сам утисак да има пропушта у систему и процедуре набавке, у питањима како се одлучује, како се сабирају информације, како се сабирају потребе и како се на основу њихове анализе прави план и у крајњем – како се одлучује. Ми ћемо на Одбору имати мирнију расправу. Сада свако треба да уради свој дио посла и у Министарству и у Војсци, а ми ћемо радити свој, све са заједничким циљем да се ради законито, и у функцији друштва и у функцији одbrane.

Каква су запажања и оцјене Одбора о досадашњем раду Фонда за реформу система одбране државне заједнице? Да ли је та институција Савјета министара остварила своју функцију и испунила очекивање?

– Био сам један од оних који је критиковао његову уставност и позицију. Фонд и даље нема мјеста у нормама које постоје по Уставној повељи, по утврђеном начину финансирања државне заједнице и Војске, по утврђеним законима. Он јесте компромис, ја мислим не баш успио, да се пронађе рјешење за реформу и социјалне проблеме у Војсци у ситуацији недостатка средстава. У Црној Гори Фонд се показао позитивним, али не и у Србији. Мислим да би то финансирање требало увести у буџет – и озаконити га.

Да ли се на сједницама Одбора расправљало о тешком материјалном положају Војске и ниском животном стандарду њених припадника?

– Ми смо се на Одбору у неколико наврата бавили питањима из ове области. Међутим, сједница која је била заказана, а на чијем је дневном реду било финансирање Војске почетком ове године и на коју смо позвали представнике Министарства финансија Србије и Министарства финансија Црне Горе, пропала је јер посланици нијесу дошли. Нијесмо имали кворум и потребну већину да о томе расправљамо, а то нам се десило још једном. Већ тада сам мислио да се ради о намјерној опструкцији политику, појединачних партија и посланика. Обратио сам се тим поводом и Скупштини

тражећи од њеног предсједника да ми на политички начин обезбеди услове, да разговара са представницима политичких партија из Србије о тим проблемима, да обезбеди присуство посланика и омогући услове како бисмо могли да радимо. Ту су ствари донекле поправиле. Ова питања се морају наћи на дневном реду наших сједница, о њима се мора расправљати.

С друге стране мислим да је пропуст био, и још увијек постоји и код Министарства одбране, то што смо доста касно добили финансијски план и приједлог за 2006. годину. Тек пошто је, слободно могу рећи, био скоро усаглашен, тако да нијесмо могли утицати на њега. Из тога се види да ни извршна власт, ни Војска и Савјет министара, с једне стране, а са друге Скупштина, не придају значај Одбору и нама као поспаницима. Не придају онај значај који морамо имати у парламентарном систему.

Одбор је у протеклу годину и по дана имао и већи број сусрета са парламентарним делегацијама страних земаља и представницима институција Међународне заједнице. Какви су резултати тих активности?

– Мислим да су резултати прилично повољни и да смо из разговора са колегама које имају знатно више искуства од нас могли чути доста интересантних савјета и информација о томе како се парламентарна контрола спроводи. Чини се да је ту било и неких ширих ефеката, јер смо у отвореним сусретима и разговорима те

људе информисали о стању у нашој земљи, предочили смо им наше потребе да се подржи реформа, а упутили смо их и на то која нам је врста њихове помоћи потребна.

Колико је Србија и Црна Гора данас близу приступању евроатлантским безбедносним интеграцијама?

– Најлакше би се могло објаснити одговором на питање – колико смо близу предаји хаших оптуженика. Али нијесам сигуран да је одговор тако једноставан. Када нам се из *Партнерства за мир* и других система колективне безбедности организација предочава оно што треба да урадимо да бисмо били у том систему, онда се назначава да је то први услов. Мислим да је суштина ту, али је питање колико је то временски близу. Лично сам се надао да ће то бити решено прије двије, три године. Нажалост, то се није десило. Кад су у питању други услови мислим да у њима има помака и мислим да на основу тих елемената не би било посебних проблема и препрека за наше пријучење. Међутим, политички разлози и даље стоје и ја као политичар из Црне Горе имам још већу дозу критичког односа према том питању и онима који су морали да га ријеше. Доста је времена изгубила политика у Србији у недефинисаним ставу, да би се послије двије године дошло до оног који је постојао у Србији за вријеме владе господина Ђинђића. Дакле, касније је ту било неког редефинисања, али се поново дошло на исто. Ми смо двије године изгубили у тој области сарадње са иностраним партнерима, која је неопходна и битна не због њих већ због наше безбедности. Надам се да ће се и то питање најскорије ријешити. Мада и даље остају отворена државно-политичка питања и она битно утичу и на наше интеграције и на процес реформи и стање у Војсци. Чини ми се да ће наредни период бити тежак, јер је згуснут разним одлукама из те области, али је добро што смо коначно дошли до тога.

Вјерујете ли у опстанак државне заједнице, будући да сте били у комисији за писање Уставне повеље?

– Да за читаоце "Одбране" будем отворен и јасан – ја сам припадник политичке опције и политичке структуре која заговара посебну државност и независност Србије и Црне Горе још од деведесетих година. Сада сам још више убеђен да је било много боље да смо то обавили онда, јер би данас ствари борље текле.

Мислим да је ријешење и за Србију и за Црну Гору да буду самосталне државе, да сарађују у свим областима у којима је то потребно, а сигуран сам и да би та сарадња била много боља него што је сада. Имао сам потребу да кажем вашим читаоцима шта мисли предсједник Одбора за одбрану о тим питањима, рачунајући да ће они покушати да у призми мог политичког става сагледају и друге моје ставове.

С друге стране, позицију предсједника Одбора покушао сам, не знам да ли сам у томе успио, да сачувам у том смислу од свог политичког става о појединим питањима, а то је учинио и један број мојих колега. Свјесни смо да питање реформи и модернизације Војске треба ријешити, без обзира на то како ће се ствари одвијати, и да ли ће бити једна или двије државе, једна или двије војске. Војска треба да буде прилагођена свом друштву, ризицима, безбедносним опасностима, да буде модерна, ефикасна и реформисана. Помажем, заједно са колегама које слично мисле, да се тај процес обави и убрза, не због политичког, већ због општег циља. Важно је да се читав процес реформе Војске и питање државне заједнице заврше на демократски начин. Мислим да смо као друштво зрели за то, надам се да и већина политичких актера у Црној Гори и Србији има ту врсту зрелости да процес раздвајања или процес опстанка заједнице одраде на цивилизован и одговоран начин, прије свега према свом народу. То је најважније. ■

Слободан ВУЧИНИЋ

УКРАТКО

СЛУЖЕЊЕ ВОЈНОГ РОКА ВРХУНСКИХ СПОРТИСТА

Министар одбране СЦГ Зоран Станковић разговарао је са представницима Олимпијског комитета СЦГ Иваном Ђурковићем и Предрагом Манојловићем о третману врхунских спортиста када је реч о служењу војног рока. Као једно од решења истакнута је могућност да се списак установа, одређених за служење војног рока у цивилној служби, допуни и неким од спортских објекта.

Било је речи и о могућностима регулисања служења војног рока спортиста који су већ дуже ангажовани у спортским клубовима у иностранству. Закључено је да ће усвајање Закона о амнестији разрешити многобројне дилеме и проблеме у регулисању војног рока за врхунске спортисте.

Министар одбране истакао је потребу повратка спортског духа у јединице Војске, чemu би допринело формирање спортске чете од спортиста и припадника Војске, али и унапређење сарадње војних и цивилних, првенствено спортских установа.

Разматрани су и модалитети сарадње Олимпијског комитета и Министарства одбране у припреми за предстојећи Европски омладински олимпијски фестивал, који ће се 2007. године одржати у Београду. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ПРВЕ ОКЛОПНЕ БРИГАДЕ

Припадници 1. окlopне бригаде ВСЦГ 22. децембра обележили су Дан јединице, која наставља традиције 1. пролетерске НОУ бригаде.

Свечаности су присуствовали саветник председника Републике Србије др Бојан Димитријевић, командант Оперативних снага ВСЦГ генерал-мајор Драган Колунџија, представници полиције, жандармерије и општине Вождовац, пензионисани и бивши припадници 1. окlopне бригаде и чланови Секције борца 1. пролетерске НОУ бригаде.

Најбољим појединцима уручене су награде, а одржан је и тактичко-технички збор. ■

НАГРАДА ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО ДР ПРЕДРАГУ ПЕЈЧИЋУ

Одлуком жирија који је радио у саставу Петар Кнежевић (новинар ветеран), Љиљана Сталетовић (*Глас јавности*), Нино Брајовић (председник УНС), Ивица Милосављевић (*Атлас медија прес*) и Лидија Обрадовић (*Вива*), председник жирија, две равноправне награде за животно дело "Жика М. Јовановић", које додељује Удружење новинара Србије, припале су др Предрагу Пејчићу и Ђоку Вјештици.

Др Предраг Пејчић, пуковник у пензији, током своје новинарске каријере, обављао је и дужност главног и одговорног уредника војног листа "Фронт". За пола века богатог новинарског, публицистичког и научно-истраживачког рада др Предраг Пејчић дао је велики допринос новинарској професији. Објавио је око 3.000 новинских прилога различитих жанрова, преко 170 стручних и научних прилога и 25 књига и монографија из ваздухопловне историографије и ваздухопловног права. Неумoran је и ствара и данас. ■